

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. poz. 693 i 1220) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3:
 - a) we wprowadzeniu do wyliczenia wyrazy „4 czerwca 1989 r.” zastępuje się wyrazami „31 lipca 1990 r.”,
 - b) w pkt 3 w lit. a po wyrazach „na skutek działania” dodaje się wyrazy „, w tym niejawnego.”;
- 2) w art. 4 w pkt 1 wyrazy „4 czerwca 1989 r.” zastępuje się wyrazami „31 lipca 1990 r.”;
- 3) w art. 5 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, złożonego przez działacza opozycji antykomunistycznej lub osobę represjonowaną z powodów politycznych, dołącza się również aktualną fotografię wnioskodawcy.”;
- 4) w art. 6:
 - a) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Odznakę honorową działaczowi opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych nadaje Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, wraz z wydaniem decyzji, o której mowa w art. 5 ust. 1.

3. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wraz z wydaniem decyzji, o której mowa w art. 5 ust. 1, wydanej na wniosek działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych,

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawę z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

wydaje także legitymację działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, zwaną dalej „legitymacją”.

- b) w ust. 4:
 - uchyla się pkt 3,
 - pkt 4 otrzymuje brzmienie:
 - „4) sposób noszenia odznaki honorowej”,
 - uchyla się pkt 5;
- 5) w art. 9:
 - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
 - „1. Świadczenie pieniężne przyznaje się w wysokości 400 zł miesięcznie.”,
 - b) uchyla się ust. 4-7;
- 6) w art. 10:
 - a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
 - „2. Pomoc pieniężna może być przyznana w szczególności na pokrycie kosztów:
 - 1) zakupu wózka inwalidzkiego;
 - 2) zakupu sprzętu rehabilitacyjnego;
 - 3) zakupu przedmiotów ortopedycznych;
 - 4) zakupu ułatwiających pracę i życie środków pomocniczych, innych niż określone w pkt 1-3;
 - 5) dostosowania pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju inwalidztwa;
 - 6) opłacania pomocy pielęgnacyjnej.”,
 - b) w ust. 3 w pkt 1 po wyrazach „najniższej emerytury” dodaje się wyrazy „, ogłoszanej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887), zwanej dalej „najniższą emeryturą””,
 - c) ust. 5 i 6 otrzymują brzmienie:
 - „5. Pomoc pieniężna jest przyznawana w formie:
 - 1) pomocy jednorazowej:
 - a) w przypadku trudnej sytuacji materialnej lub zaistnienia zdarzeń losowych – do wysokości 150% najniższej emerytury,

- b) na częściowe pokrycie kosztów, o których mowa w ust. 2 – do wysokości 300% najniższej emerytury;
 - 2) pomocy okresowej – do wysokości 100% najniższej emerytury miesięcznie, w szczególności na:
 - a) zaspokojenie potrzeb bytowych i ochronę zdrowia w przypadku długotrwałej choroby powodującej wzrost kosztów utrzymania, zakupu leków, środków opatrunkowych oraz dojazdów do zakładów opieki zdrowotnej na zabiegi medyczne i rehabilitacyjne,
 - b) usługi pielęgnacyjne niezbędne ze względu na wiek i stan zdrowia.
 - 6. Pomoc pieniężną w formie jednorazowej przyznaje się nie częściej niż raz na 12 miesięcy.”
 - d) po ust. 6 dodaje się ust. 6a w brzmieniu:

„6a. Pomoc pieniężną w formie okresowej przyznaje się na okres do 6 miesięcy.”
 - e) w ust. 7 wyrazy „ust. 3–6” zastępuje się wyrazami „ust. 3–6a”;
 - 7) po art. 12 dodaje się art. 12a w brzmieniu:

„Art. 12a. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych może wystąpić, za pisemną zgodą osoby uprawnionej, do Prezesa Rady Ministrów z wnioskiem o przyznanie osobie uprawnionej świadczenia, o którym mowa w art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.”;
 - 8) art. 13 otrzymuje brzmienie:

„Art. 13. Samorząd terytorialny udziela pomocy osobom uprawnionym w zakresie udogodnień komunikacyjnych, świadczeń mieszkaniowych, kulturalnych, zdrowotnych i oświatowych.”;
 - 9) po art. 14 dodaje się art. 14a w brzmieniu:

„Art. 14a. 1. Przy Szefie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych działa Rada do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach dotyczących działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych.
2. W skład Rady wchodzi od 15 do 20 członków.

3. Członkowie Rady są powoływani i odwoływani przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych spośród osób uprawnionych.

4. Członkowie Rady pełnią swoją funkcję społecznie.

5. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych określi, w drodze zarządzenia, organizację i tryb pracy Rady.”;

10) w art. 15:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wojewódzkie rady konsultacyjne do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych, działają przy wojewodach, którzy zapewniają im obsługę techniczno-administracyjną.”,

b) uchyla się ust. 2,

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Członków rady, w liczbie od 5 do 9, powołuje wojewoda w porozumieniu z Szefem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych spośród osób uprawnionych, mających miejsce zamieszkania na terenie danego województwa.”,

d) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Członków rady odwołuje wojewoda na wniosek Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.”,

e) w ust. 6 wyrazy „art. 77⁵” zastępuje się wyrazami „art. 77⁵ ust. 2”.

Art. 2. W ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1255) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 w ust. 2 w pkt 5 wyrazy „do końca 1956 r.” zastępuje się wyrazami „do dnia 21 października 1963 r.”;

2) w art. 7:

a) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.”,

b) w ust. 5 uchyla się pkt 5–7,

c) uchyla się ust. 6–14;

3) w art. 7³:

- a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Do zadań wojewody należy wykonywanie działań zmierzających do integracji środowisk kombatanckich i koordynacji ich działań.”,
- b) w ust. 3 wyrazy „samorząd województwa” zastępuje się wyrazem „wojewoda”,
- c) w ust. 4 wyrazy „zarząd województwa” zastępuje się wyrazem „wojewoda”;
- 4) po art. 7³ dodaje się art. 7⁴ w brzmieniu:

„Art. 7⁴. 1. Organem opiniodawczo-doradczym wojewody w sprawach związanych z integracją środowisk kombatanckich i koordynacją ich działań jest wojewódzka rada kombatancka.

2. Wojewoda zapewnia obsługę techniczno-administracyjną wojewódzkiej rady kombatanckiej.

3. Członków wojewódzkiej rady kombatanckiej, w liczbie od 5 do 9, powołuje wojewoda w porozumieniu z Szefem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych spośród mających miejsce zamieszkania na terenie danego województwa osób, które uzyskały decyzję potwierdzającą działalność wymienioną w art. 1 ust. 2 i w art. 2 albo fakty, o których mowa w art. 4.

4. Członków wojewódzkiej rady kombatanckiej odwołuje wojewoda na wniosek Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

5. Członkom wojewódzkiej rady kombatanckiej przysługuje zwrot kosztów przejazdów na posiedzenia rady na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2014 r. poz. 1502, z późn. zm.²⁾).

6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, organizację i tryb pracy wojewódzkiej rady kombatanckiej, uwzględniając efektywność działania rady.

7. Zwrot kosztów przejazdów dla członków wojewódzkich rad kombatanckich następuje z części budżetu państwa, której dysponentem jest Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 1138, z 2013 r. poz. 1421 i 1650 oraz z 2014 r. poz. 1863) wprowadza się następujące zmiany:

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 1662, z 2015 r. poz. 1066, 1220, 1224, 1240, 1268 i 1735 oraz z 2016 r. poz. 868, 910, 960 i 1053.

- 1) w art. 1a w ust. 1 na końcu dodaje się wyrazy „, z zastrzeżeniem art. 4a pkt 1”;
- 2) po art. 4 dodaje się art. 4a w brzmieniu:

„Art. 4a. Do ulgi w wysokości 51% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego:

- 1) kolejowego w klasie 1 i 2 w pociągach osobowych i pospiesznych oraz w klasie 2 w pociągach innych niż osobowe i pospieszne,

- 2) autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej

– na podstawie biletów jednorazowych, są uprawnieni działacze opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5 w ust. 3 w pkt 2 na końcu dodaje się przecinek oraz dodaje się pkt 3 i 4 w brzmieniu:

„3) osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8,

„4) internowania, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 8”;

- 2) w art. 6 w ust. 1 w pkt 8 wyrazy „1956 r.” zastępuje się wyrazami „1955 r.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5:

- a) po pkt 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu:

„3a) działacz opozycji antykomunistycznej – osobę, o której mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. poz. 693 i 1220 oraz z 2016 r. poz. ...), o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej;”;

- b) po pkt 22 dodaje się pkt 22a w brzmieniu:

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 1240, 1269, 1365, 1569, 1692, 1735, 1830, 1844, 1893, 1916, 1991 i 1994 oraz z 2016 r. poz. 65, 652, 960 i 1355.

„22a) osoba represjonowana z powodów politycznych – osobę, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, o potwierdzonym statusie osoby represjonowanej z powodów politycznych;”;

2) w art. 47c ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Osoby, o których mowa w art. 43 ust. 1, inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatancki oraz działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane z powodów politycznych mają prawo do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach.”.

Art. 6. Tworzy się Radę do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych.

Art. 7. Tworzy się wojewódzkie rady kombatanckie.

Art. 8. 1. Wojewódzkie rady konsultacyjne do spraw działaczy opozycji i osób represjonowanych powołane na podstawie przepisów dotychczasowych ulegają rozwiązaniu z dniem wejścia w życie ustawy.

2. Wojewódzkie rady konsultacyjne do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych zostaną powołane w terminie do 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 9. 1. W stosunku do osób uprawnionych, które w dniu wejścia w życie ustawy pobierają świadczenie pieniężne, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych dokonuje z urzędu, w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie ustawy, zmiany decyzji w sprawie przyznania świadczenia pieniężnego, wydanych na podstawie ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, w zakresie okresu na jaki zostało przyznane świadczenie.

2. Do zmiany decyzji, o której mowa w ust. 1, nie jest wymagana zgoda osoby uprawnionej.

Art. 10. Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel wydania ustawy oraz rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Ustawa o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych weszła w życie w IV kwartale 2015 r.

Cały proces legislacyjny ustawy trwał jednak latami i wywarł piętno na jej ostateczną treść. Deficyt budżetowy, obwarowany dodatkowo unijną procedurą, powodował ostrożne traktowanie wydatków na świadczenia kombatanckie.

Jednostronnemu spojrzeniu władz nie towarzyszyła dostateczna refleksja ani badanie sytuacji życiowej członków i działaczy opozycji antykomunistycznej, członków ich rodzin, a także zwykłych obywateli poddanych represjom, w tym materialnym.

Niewątpliwie czas podjęcia inicjatywy przez Senat, to jest prawie 60 lat od pierwszych objętych ustawą represji, nie tworzył klimatu dla adekwatnych rozwiązań.

W efekcie Parlament przyjął rozwiązanie oparte o regułę nadmiernej ostrożności. Przejawiało się to m.in. w ograniczeniu osób objętych represjami do udowodnionych i udokumentowanych przypadków, zakresu terytorialnego udzielanych świadczeń (tylko do działających w Polsce), długotrwałości działalności lub prześladowań.

Innym ograniczeniem w ustawie jest możliwość przyznania świadczenia, co do zasady, jedynie na okres roku oraz po uwzględnieniu wskazanych progów dochodowych. Świadczenia nie mają więc charakteru autonomicznego (jak w przypadku kombatanatów), lecz są uzupełniające do współczesnej sytuacji materialnej, zatem mają charakter pomocy socjalnej. Nie obejmują uszczerbku spowodowanego różnego rodzaju represjami, w tym nie objętego postępowaniem odszkodowawczym, np. zaniżonych emerytur bądź wynagrodzeń.

W trakcie procesu legislacyjnego miały miejsce konsultacje jednak nie doszło do uzgodnienia stanowisk. Środowiska opozycyjne zapowiadały rewizję ustawy, w szczególności w zakresie wysokości rekompensat. Szczególnie krytykowano socjalny charakter pomocy.

Według danych Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych do dnia 22 lipca 2016 r. potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby

represjonowanej z powodów politycznych 1 386 osobom. Świadczenie pieniężne przyznano 317 osobom posiadającym nadany status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Natomiast jednorazową pomoc pieniężną przyznano 369 osobom posiadającym ww. status.

Z zaplanowanej w budżecie państwa na 2016 r. rezerwy celowej pn. „Środki na realizację ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych” (poz. 63) w wysokości 50 mln zł – wg danych Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – do dnia 10 czerwca 2016 r. na wypłatę świadczeń pieniężnych działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym z powodów politycznych wydano 597,0 tys. zł, zaś na wypłatę jednorazowej pomocy pieniężnej – 782,0 tys. zł (razem około 1,4 mln zł, co stanowi około 2,75% kwoty rezerwy na ten cel).

Już teraz można dowodzić, że ustawa nie spełniła swoich założeń i wymaga korekty. Przewidywano liczbę ubiegających się osób na ok. 9 tys. Zdaniem Ministerstwa Finansów liczba była szacowana na 100 tys. A nakłady na 3,5-6 mld zł.

Potwierdziła się wysoka wiarygodność ubiegających się o świadczenia. Wielu z uprawnionych, prawdopodobnie nie podejmuje starań o świadczenia wynikające z ustawy.

Projekt ustawy zmierza do redukcji nadmiernych rygorów ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Niezależnie od powyższego, podstawowego celu, projekt zmierza też do wprowadzenia zmian organizacyjno-instytucjonalnych oraz poszerzenia zakresu podmiotowego ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

2. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Zgodnie z obecnie obowiązującymi rozwiązaniami działacze opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych o potwierdzonym statusie działacza opozycji lub osoby represjonowanej (osoby uprawnione) mogą ubiegać się o przyznanie świadczenia pieniężnego w kwocie 400 zł miesięcznie, co do zasady na okres roku (świadczenie można przyznać bezterminowo jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie, która ukończyła 67 rok życia; osobie takiej na zasadzie uznaniowości

można też przyznać świadczenie na okres do 60 miesięcy), po spełnieniu określonego kryterium dochodowego (dochód osoby uprawnionej samotnie gospodarującej nie powinien przekraczać kwoty odpowiadającej 120% najniższej emerytury lub dochód na osobę w rodzinie osoby uprawnionej nie powinien przekraczać 100% najniższej emerytury). Projekt zakłada, że świadczenie pieniężne powinno być przyznawane w dotychczasowej wysokości, jednak bezterminowo oraz bez względu na dochód osoby uprawnionej.

Poza nowelizacją zasad przyznawania świadczenia pieniężnego projekt zmienia też zasady przyznawania pomocy pieniężnej. Przede wszystkim zakłada możliwość przyznania nie tylko pomocy jednorazowej, ale też pomocy okresowej – na okres do 6 miesięcy, w wysokości 100% najniższej emerytury miesięcznie. Porządkuje i ujednolica przepisy, w tym zakłada, że pomoc na pokrycie kosztów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, może być udzielona jedynie osobom uprawnionym znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej lub w związku z zaistnieniem zdarzeń losowych.

Projekt zakłada przyznanie działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych o potwierdzonym statusie działacza opozycji lub osoby represjonowanej nowych uprawnień.

Zgodnie z projektem działacze opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych uzyskają prawo do ulgi w wysokości 51% na przejazdy w komunikacji krajowej środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego i autobusowego na zasadach analogicznych jak w przypadku uprawnień kombatanatów z ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Na wzór uprawnień kombatanckich projekt przewiduje także przyznanie działaczom opozycji i osobom represjonowanym prawa do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach.

Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami okresy osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia lub okresy internowania uwzględnia się w wymiarze podwójnym przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty osoby uprawnionej, na zasadach określonych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Projekt wskazuje na możliwość wystąpienia przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych do Prezesa Rady Ministrów z wnioskiem o przyznanie osobie uprawnionej specjalnej emerytury lub renty, przyznawanej na podstawie art. 82 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Projekt wskazuje też, że samorząd terytorialny udziela pomocy osobom uprawnionym, w zakresie udogodnień komunikacyjnych, świadczeń mieszkaniowych, kulturalnych, zdrowotnych i oświatowych.

Poza zmianami związanymi z zakresem pomocy udzielanej działaczom opozycji i osobom represjonowanym, projekt zmienia definicję osoby represjonowanej, obejmując nią osoby represjonowane w okresie od 1 stycznia 1956 r. do dnia 31 lipca 1990 r. (przyjęty za ustawą o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dzień rozwiązania Służby Bezpieczeństw i powołania Urzędu Ochrony Państwa).

Zmianą związaną z definicją osoby represjonowanej jest też zmiana wskazująca wprost w przepisie, że działania organów, o których mowa w art. 3 pkt 3 lit. a ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, mogły mieć charakter niejawni.

Projekt zakłada, że legitymacja i odznaka działacza opozycji powinny być przyznawane z urzędu, wraz z decyzją o przyznaniu statusu działacza opozycji, a nie jak dotychczas na odrębnie składany wniosek.

Ostatnie ze zmian wprowadzanych projektem w zakresie statusu działaczy opozycji antykomunistycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych dotyczą organizacji pomocy udzielanej osobom uprawnionym.

Projekt tworzy Radę do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych działającą przy Szefie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach dotyczących działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych.

Projekt zmienia też usytuowanie dotychczasowych wojewódzkich rad konsultacyjnych do spraw działaczy opozycji i osób represjonowanych. Rady te – w myśl projektu – mają działać nie przy zarządach województw, a przy wojewodach. W skład rad mają wchodzić działacze opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych

o potwierdzonym statusie działacza opozycji lub osoby represjonowanej. W obecnym stanie prawnym w radach zasiadają osoby odznaczone Krzyżem Wolności i Solidarności lub innym odznaczeniem lub orderem za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania praw człowieka.

Poza zmianami bezpośrednio dotyczącymi działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych projekt przewiduje też zmiany w ustawie o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (ustawie o kombatantach).

Projekt poszerza zakres podmiotowy ustawy o kombatantach o żołnierzy pełniących służbę w polskich organizacjach podziemnych do października 1963 r. (obecnie obowiązujące przepisy wyznaczają ten termin na koniec 1956 r.).

Projekt zmienia zasady powoływania Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Rezygnuje z obowiązku przeprowadzenia otwartego i konkurencyjnego naboru oraz modyfikuje katalog kryteriów, jakie powinien spełniać kandydat na to stanowisko.

Zgodnie z projektem zadanie związane z wykonywaniem działań zmierzających do integracji środowisk kombatanckich i koordynacji ich działań realizować będzie wojewoda, a nie jak dotychczas samorząd województwa.

Ostatnia zmiana w zakresie ustawy o kombatantach przewiduje powołanie wojewódzkich rad kombatanckich jako organów opiniodawczo-doradczych wojewody w sprawach związanych z integracją środowisk kombatanckich i koordynacją ich działań.

Projekt zakłada stosowne przepisy przejściowe i dostosowujące.

Termin wejścia w życie ustawy został określony na pierwszy dzień miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia.

3. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Zmiana zakresu spraw przekazanych do uregulowania rozporządzeniem wydanym na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, spowoduje utratę mocy przez dotychczasowy akt prawny i konieczność wydania nowych przepisów wykonawczych. Nowe rozporządzenie

powinno, w odróżnieniu od obecnie obowiązującego, pomijać tryb postępowania i wymagane dokumenty w sprawach o nadanie odznaki honorowej i legitymacji działacza opozycji, a także sposób wydawania odznaki i legitymacji.

Projekt wymaga zmiany rozporządzenia – wydanego na podstawie art. 15 ust. 7 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych – w sprawie wojewódzkich rad konsultacyjnych do spraw działaczy opozycji i osób represjonowanych (rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 lipca 2015 r.). Nowelizacja rozporządzenia powinna uwzględniać nową nazwę rad oraz zmiany w ich strukturze organizacyjnej.

Projekt wymaga też zmiany rozporządzenia – wydanego na podstawie art. 190 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych – w sprawie zakresu niezbędnych informacji gromadzonych przez świadczeniodawców, szczegółowego sposobu rejestrowania tych informacji oraz ich przekazywania podmiotom zobowiązanym do finansowania świadczeń ze środków publicznych (rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 czerwca 2008 r.). Zmiana rozporządzenia powinna uwzględniać przyznanie działaczom opozycji i osobom represjonowanym uprawnienia do świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością.

Wejście w życie ustawy spowoduje też konieczność zmiany rozporządzenia – wydanego na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego – w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2002 r.). Zmiana rozporządzenia powinna uwzględniać przyznanie działaczom opozycji i osobom represjonowanym uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami transportu zbiorowego.

4. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

5. Konsultacje

Przed pierwszym czytaniem projektu swoje opinie przedstawili:

- 1) Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,

- 2) Instytut Pamięci Narodowej,
- 3) Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- 4) Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa,
- 5) Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- 6) Stowarzyszenie Wolnego Słowa,
- 7) Stowarzyszenie 13 grudnia,
- 8) Stowarzyszenie Federacji Młodzieży Walczącej,
- 9) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych z siedzibą w Siedlcach,
- 10) Stowarzyszenie „Godność”,
- 11) Stowarzyszenie Polskiej Partii Niepodległościowej Członków i Współpracowników,
- 12) Stowarzyszenie Kobiet Internowanych, Więzionych, Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Mazowsze,
- 13) Stowarzyszenie Walczących o Niepodległość 1956–89,
- 14) Związek Stowarzyszeń Osób Represjonowanych w latach 1980–1990 im. ks. Jerzego Popiełuszki,
- 15) Wojewódzka Rada Konsultacyjna do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej i Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych w Szczecinie,
- 16) Grupa Robocza Weteranów Opozycji Antykomunistycznej.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej popierając rozpoczęcie prac nad projektem ustawy zauważył m. in. że obowiązujące regulacje dotyczące działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych umiejscowione są w systemie świadczeń przysługujących kombatantom oraz osobom będącym ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych oraz osobom deportowanym do pracy przymusowej i osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR. To umiejscowienie świadczeń przysługujących różnym grupom społecznym skłania do przyjęcia stanowiska przez ministra, że system świadczeń powinien być co do zasady skorelowany.

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej za zasadne uznał m. in. podniesienie progów dochodowych, które uprawniają do przyznania świadczenia pieniężnego (w pierwotnej wersji projektu nie zakładano zniesienia progów dochodowych, a jedynie ich liberalizację) oraz

wyraził opinię o zasadności podniesienia wysokości świadczenia (ponad zakładany przez wnioskodawców próg połowy najniższej emerytury). Proponował też zmiany dotyczące definicji działacza opozycji antykomunistycznej.

Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych poddał w wątpliwość zasadność przewidywanego pierwotnie przez wnioskodawców świadczenia pieniężnego skierowanego do wdów i wdowców po działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych. W to miejsce zaproponował cały szereg poprawek przewidujących nowe uprawnienia dla działaczy opozycji i osób represjonowanych (m. in. ulgi w komunikacji, pierwszeństwo do korzystania z opieki zdrowotnej, pomoc pieniężną okresową), a także zaproponował zmiany w strukturze i zasadach wyboru wojewódzkich rad konsultacyjnych do spraw działaczy opozycji i osób represjonowanych oraz powołanie ogólnopolskiej Rady do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych. Zaproponował także zmianę definicji osoby represjonowanej i przedstawił propozycje odpowiednich przepisów przejściowych.

Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa przedstawiła uwagi o charakterze techniczno-legislacyjnym, przede wszystkim dotyczące przepisów przejściowych i przepisu o wejściu ustawy w życie.

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zauważył, że uchylenie art. 9 ust. 2 i 3 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oznaczać będzie, iż wysokość świadczenia pieniężnego pozostanie niezmienną przez cały okres jego pobierania, tj. będzie wynosiła połowę najniższej emerytury z dnia jej przyznania i różne będą kwoty świadczenia – w zależności od daty jego przyznania.

Organizacje pozarządowe przedstawiły cały szereg uwag i propozycji poprawek o różnorodnym charakterze. Głosy krytyczne dotyczyły potrzeby kompleksowych zmian w statusie działaczy opozycji i osób represjonowanych, a zaproponowane uregulowania uznały za niewystarczające. Część z propozycji zmian zgłoszonych przez organizacje społeczne znalazła wyraz w stanowisku Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Uwagi zgłaszały także osoby niezrzeszone w organizacjach społecznych. Uwagi te zmierzały do poparcia rozwiązań zgłaszanych przez niektóre z organizacji (Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych) oraz Szefa Urzędu do Spraw

Kombatantów i Osób Represjonowanych. Uwagi postulujące uwzględnienie w projekcie statusu osób poszkodowanych przez III Rzeszę zgłosili członkowie stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę.

Rozpatrując projekt w pierwszym czytaniu: Komisja Ustawodawcza, Komisja Budżetu i Finansów Publicznych, Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Komisja Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej przyjęły poprawki postulowane przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Tym samym Komisje:

- 1) zrezygnowały z przyznania świadczenia pieniężnego (w wysokości połowy świadczenia dla działaczy opozycji i osób represjonowanych) dla wdów i wdowców po działaczach,
- 2) wprowadziły przepis, zgodnie z którym świadczenie pieniężne dla osoby, która osiągnęła wiek emerytalny, przyznaje się bezterminowo,
- 3) założyły możliwość przyznania pomocy pieniężnej okresowej,
- 4) przyjęły rozwiązania zakładające ulgi dla osób uprawnionych na przejazdy w komunikacji krajowej środkami publicznego transportu zbiorowego,
- 5) przewidziały przyznanie działaczom opozycji i osobom represjonowanym prawa do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej,
- 6) wprowadziły rozwiązanie, zgodnie z którym okresy, o których mowa w art. 3 pkt 1 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych uwzględnia się w wymiarze podwójnym przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty osoby uprawnionej,
- 7) wskazały na możliwość wystąpienia przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych do Prezesa Rady Ministrów z wnioskiem o przyznanie osobie uprawnionej emerytury specjalnej,
- 8) wskazały na obligatoryjny charakter zadania samorządu w postaci udzielania pomocy osobom uprawnionym, w zakresie udogodnień komunikacyjnych, świadczeń mieszkaniowych, kulturalnych, zdrowotnych i oświatowych,
- 9) zmieniły definicję osoby represjonowanej,
- 10) wprowadziły ogólnopolską Radę do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych oraz zmiany w strukturze i składzie dotychczasowych wojewódzkich rad konsultacyjnych do spraw działaczy opozycji i osób represjonowanych.

Projekt ustawy przyjęty w pierwszym czytaniu został poddany dalszym konsultacjom. Na tym etapie swoje opinie przedstawili:

- 1) Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- 2) Minister Finansów,
- 3) Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- 4) Instytut Pamięci Narodowej,
- 5) Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa,
- 6) Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- 7) wojewodowie,
- 8) Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
- 9) Związek Powiatów Polskich.

Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej przedstawił opinie o projekcie przygotowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego i Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego.

Przedstawione opinie miały różnorodny charakter, część z nich ograniczyła się do zajęcia ogólnego pozytywnego stanowiska co do projektu, część wskazywała na szczegółowe, zdaniem opiniujących wadliwe rozwiązania. Te ostatnie opinie miały zarówno wymiar techniczno-legislacyjny jak i stanowiły merytoryczną krytykę poszczególnych rozwiązań. Część z opinii odnosiła się do oceny skutków finansowych projektu.

Z krytyką przedstawioną przez Prokuratorę Generalną Skarbu Państwa, Związek Powiatów Polskich, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Wojewodę Podlaskiego i Wojewodę Dolnośląskiego, spotkała się nowelizacja art. 13 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, zgodnie z którą samorząd terytorialny udziela pomocy osobom uprawnionym w zakresie udogodnień komunikacyjnych, świadczeń mieszkaniowych, kulturalnych, zdrowotnych i oświatowych (a nie jak dotychczas „może udzielić”). Zdaniem opiniujących przepis ten nakłada na samorząd obowiązek udzielenia pomocy, nie konkretyzując jednak w jakim zakresie pomoc ta ma być udzielona. Wątpliwość wzbudza zarówno niedookreśloność przepisu jak i fakt przekazania nowego zadania samorządom bez zapewnienia im dodatkowych źródeł finansowania.

Wątpliwości budziły też przepisy związane z zamianą dotychczasowych – działających przy zarządach województw – wojewódzkich rad konsultacyjnych do spraw działaczy

opozycji i osób represjonowanych w nowe – działające przy wojewodach – wojewódzkie rady konsultacyjne do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego zauważył, że zmiana usytuowania rad wyhamuje prace rad już powstałych i rozdzieli kompetencje samorządów i administracji rządowej, dotyczące działaczy opozycji od kompetencji dotyczących kombatantów (w tym ostatnim zakresie uwaga została skonsumowana poprawką do projektu przyjętą w trzecim czytaniu – zadanie obejmujące integrację środowisk kombatanckich ma być zadaniem wojewody, a nie zarządu województwa, przy wojewodzie mają też działać wojewódzkie rady kombatanckie). Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego postulował przejęcie przez wojewodów dotychczasowych rad konsultacyjnych powołanych przez zarządy województw. Wojewoda Lubelski wskazywał na możliwość zmiany przepisu przejściowego tak, aby zapewnić ciągłość działania rad – rady powołane na podstawie przepisów dotychczasowych miałyby działać do dnia powołania nowych rad, a nie jak przewiduje projekt, zostać rozwiązane z dniem wejścia w życie ustawy. Jednocześnie Wojewoda Lubelski i Wojewoda Wielkopolski postulowali doprecyzowanie przepisów przejściowych, tak aby wskazywały one zasady przejścia spraw prowadzonych przez dotychczasowe rady.

Wojewoda Pomorski, przedstawiając pozytywną opinię co do projektu, zasugerował jednocześnie zniesienie kryterium dochodowego w przypadku świadczenia pieniężnego (propozycja znalazła odzwierciedlenie w poprawce do projektu przyjętej w trzecim czytaniu) oraz podniesienie tego kryterium do wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w przypadku pomocy pieniężnej.

Tytuł projektu:

Ustawa o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw

Data sporządzenia:

27 września 2016 r.

Przedstawiciel wnioskodawcy:

senator Jan Rulewski

Źródło: inicjatywa senatorów

Nr druku: 59, 59S, 59X

Osoby odpowiedzialne za projekt w Biurze Legislacyjnym:

Szymon Giderek, legislator, tel. 22 694 9097

Katarzyna Majewska, ekspert ds. OSR, tel. 22 694 9259

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Według danych Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych (UdsKiOR) do dnia 22 lipca 2016 r. potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych 1 386 osobom. Świadczenie pieniężne przyznano 317 osobom posiadającym nadany status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Natomiast jednorazową pomoc pieniężną przyznano 369 osobom posiadającym ww. status.

Z zaplanowanej w budżecie państwa na 2016 r. rezerwy celowej pn. „Środki na realizację ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych” (poz. 63) w wysokości 50 mln zł – wg danych UdsKiOR – do dnia 10 czerwca 2016 r. na wypłatę świadczeń pieniężnych działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym z powodów politycznych wydano 597,0 tys. zł, zaś na wypłatę jednorazowej pomocy pieniężnej – 782,0 tys. zł (razem około 1,4 mln zł, co stanowi około 2,75% kwoty rezerwy na ten cel).

Są to liczby znacznie niższe od zakładanych – na etapie prac nad ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych – około 9 tys. osób potencjalnie uprawnionych do powyższego świadczenia.

Wpływ na niewielkie zainteresowanie potwierdzeniem statusu i małą liczbę przyznanych świadczeń (niecałe 15% potencjalnie uprawnionych) mogły mieć następujące czynniki:

- niskie progi dochodowe wymagane do uzyskania świadczeń (obecnie w przypadku osób samotnie gospodarujących 120% najniższej emerytury, tj. 1 059,07 zł, w przypadku pozostałych osób 100% najniższej emerytury w przeliczeniu na osobę w rodzinie, tj. 882,56 zł),
- terminowy charakter świadczenia (dla osób przed 67 rokiem życia – na okres 12 miesięcy, dla osób przekraczających 67 rok życia – do 60 miesięcy, a tylko w wyjątkowych sytuacjach bezterminowo),
- niska wysokość świadczenia, która obecnie wynosi 400 zł i nie zależy od skali uszczerbku poniesionego przez poszkodowanego (np. zwolnienie z pracy, które doprowadziło do obniżenia emerytury).

Wysokość innych świadczeń o podobnym charakterze kształtuje się następująco:

- dla kombatantów oraz osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego pobierających emeryturę lub nieosiągających żadnych dochodów: łącznie 405,28 zł,
- dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach wydobywania rud uranu oraz batalionach budowlanych: łącznie 374,05 zł,
- dla osób deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę oraz ZSRR od 10,43 do 208,17 zł.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

1. Zmiana definicji osoby represjonowanej (poszerzenie kręgu osób o osoby represjonowanej w okresie do 31 lipca 1990 r. oraz zaznaczenie, że represje mogły mieć charakter niejawny).
2. Rozszerzenie kręgu świadczeniobiorców poprzez zniesienie kryterium dochodowego uprawniającego do pobierania świadczeń oraz przyznawanie świadczeń bezterminowo przy zachowaniu dotychczasowej wysokości świadczenia.
3. Możliwość przyznania pomocy pieniężnej w formie pomocy okresowej na okres do 6 miesięcy (przy niezmiennych kryteriach dochodowych).
4. Wprowadzenie ulgi w wysokości 51% na przejazdy w komunikacji krajowej środkami publicznego transportu zbiorowego.

5. Podwójne uwzględnianie przy ustalaniu prawa do emerytury okresów, w trakcie których osoba represjonowana przebywała w więzieniu, innym miejscu odosobnienia lub ośrodku odosobnienia za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.
 6. Możliwość wystąpienia Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w szczególnie uzasadnionych przypadkach z wnioskiem do Prezesa Rady Ministrów o przyznanie osobie uprawnionej emerytury lub renty w szczególnym trybie.
 7. Obligatoryjne udzielanie pomocy osobom uprawnionym przez samorząd terytorialny (w zakresie udogodnień komunikacyjnych, świadczeń mieszkaniowych, kulturalnych, zdrowotnych i oświatowych).
 8. Prawo do korzystania poza kolejnością przez działaczy opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach.
 9. Zmiana zasad działania wojewódzkich rad konsultacyjnych (działanie przy wojewodach, powoływanie i odwoływanie członków rad przez wojewodę).
 10. Utworzenie przy Szefie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Rady do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych (członkowie Rady powoływani i odwoływani przez Szefa Urzędu) jako organu opiniodawczo-doradczego.
 11. Przyznawanie legitymacji i odznaki działacza z urzędu (wraz z decyzją o przyznaniu statusu działacza opozycji).
 12. Zmiana definicji kombatanta (poszerzenie kręgu kombatantów o żołnierzy pełniących służbę w polskich organizacjach podziemnych do października 1963 r.).
 13. Przekazanie wojewodom kompetencji w zakresie wykonywania działań zmierzających do integracji środowisk kombatanckich – należących dotychczas do samorządów i zarządów województw.
 14. Utworzenie przy wojewodach wojewódzkich rad kombatanckich.
- Oczekiwanym efektem wprowadzenia powyższych rozwiązań będzie zagwarantowanie pomocy większej liczbie działaczy opozycji antykomunistycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Ze względu na specyfikę zagadnienia porównanie z rozwiązaniami przyjętymi w innych krajach jest niecelowe.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane z powodów politycznych	30 tys. osób uprawnionych do statusu, z których uprawnionych do świadczenia na chwilę obecną jest 9,3-12,7 tys. osób.	IPN, MRPIPS	Uzyskanie świadczenia pieniężnego bez względu na wysokość uzyskiwanych dochodów
Działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane z powodów politycznych – beneficjenci obecnej pomocy pieniężnej	369 osób (stan na dzień 22 lipca 2016 r.)	Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych	Możliwość uzyskania pomocy pieniężnej na dłuższy okres (do 6 miesięcy)

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Opinię o projekcie przedstawiły następujące podmioty: Grupa Robocza Weteranów Opozycji Antykomunistycznej, Instytut Pamięci Narodowej, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych z siedzibą w Siedlcach, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Prokuratura Generalna Skarbu Państwa, Stowarzyszenie 13 grudnia, Stowarzyszenie „Godność”, Stowarzyszenie Federacji Młodzieży Walczącej, Stowarzyszenie Polskiej Partii Niepodległościowej Członków i Współpracowników oraz Stowarzyszenie Kobiet Internowanych, Więzionych, Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Mazowsze, Stowarzyszenie Walczących o Niepodległość 1956–89, Stowarzyszenie Wolnego Słowa, Szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Wojewódzka Rada Konsultacyjna do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej i Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych w Szczecinie, Związek Stowarzyszeń Osób Represjonowanych w latach 1980–1990 im. ks. Jerzego Popiełuszki.

Z uwagi na istotne zmiany wprowadzone do projektu podczas pierwszego czytania, projekt (w wersji objętej drukiem 59S) został skierowany do ponownych konsultacji. Na tym etapie opinię przedstawili: Instytut Pamięci Narodowej, Minister Finansów, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Prokuratura Generalna Skarbu Państwa, Szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, wojewodowie, Związek Gmin Wiejskich RP, Związek Powiatów Polskich, Związek Województw RP (opinia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego).

Zgłoszone w trakcie konsultacji uwagi dotyczyły:

- usytuowania wojewódzkich rad konsultacyjnych do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych przy wojewodach (Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Wojewoda Mazowiecki, Wojewoda Lubelski, Wojewoda Wielkopolski) – zdaniem podmiotów zgłaszających uwagi może to wyhamować prace powołanych już rad przy zarządach województw, ponadto nie wskazano źródła finansowania działalności rad,
- nałożenia na samorządy obowiązku udzielania pomocy osobom uprawnionym w zakresie udogodnień komunikacyjnych, świadczeń mieszkaniowych, kulturalnych, zdrowotnych i oświatowych (Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Prokuratura Generalna Skarbu Państwa, Wojewoda Dolnośląski, Wojewoda Podlaski, Związek Powiatów Polskich) – zdaniem opiniodawców nie wskazano, w jakim zakresie powyższa pomoc miałyby być udzielana oraz z jakich źródeł zostanie sfinansowana,
- braku istotnego wpływu zmiany definicji osoby represjonowanej na liczbę uprawnionych do tego statusu (Instytut Pamięci Narodowej oraz Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych),
- szacowanego wpływu projektowanej regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa, budżety jednostek samorządu terytorialnego i Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Wojewoda Małopolski, Zakład Ubezpieczeń Społecznych),
- propozycji zniesienia kryterium dochodowego w przypadku świadczenia pieniężnego oraz podniesienia tego kryterium do wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w przypadku pomocy pieniężnej (Wojewoda Pomorski),
- uwag legislacyjnych (Wojewoda Dolnośląski, Wojewoda Łódzki, Wojewoda Wielkopolski).

Ponadto zdaniem Ministra Finansów okres obowiązywania ustawy w obecnym brzmieniu jest zbyt krótki, żeby ocenić jej efekty, w związku z tym należałoby pozostawić obecne rozwiązania co najmniej do połowy stycznia 2017 r., kiedy będą znane wyniki za cały 2016 r. i skutki obecnych rozwiązań.

Pozostałe podmioty, które przekazały opinię w ramach ponownych konsultacji, nie zgłosiły uwag lub poparły wprowadzone do projektu zmiany.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2016 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wydatki ogółem	1,5	37,2	50,9	64,6	78,3	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	784,6
budżet państwa	1,5	37,2	50,9	64,6	78,3	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	784,6
Saldo ogółem	-1,5	-37,2	-50,9	-64,6	-78,3	-92,0	-92,0	-92,0	-92,0	-92,0	-92,0	-784,6
budżet państwa	-1,5	-37,2	-50,9	-64,6	-78,3	-92,0	-92,0	-92,0	-92,0	-92,0	-92,0	-784,6

Źródła finansowania:

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

1. Skutki zniesienia kryterium dochodowego uprawniającego do pobierania świadczeń pieniężnych.

Szacuje się, że roczne wydatki na świadczenia po zniesieniu kryterium dochodowego w perspektywie kilku lat wzrosłyby z około 52,8 mln zł do około 144,0 mln zł rocznie (zmiana o około 91,2 mln zł).

Szacunki oparto na informacji MRPiPS, przy następujących założeniach:

- zwiększenie liczby potencjalnych uprawnionych do świadczenia z obecnych 9,3–12,7 tys. do szacowanej przez IPN liczby 30 tys. osób objętych prześladowaniami, przy czym przyjęto, że w 2017 r. świadczenie uzyska 10 tys. osób, a w kolejnych latach liczba uprawnionych będzie proporcjonalnie wzrastać;
- stała wysokość świadczenia równa 400 zł;
- maksymalny koszt wypłacania świadczeń zostanie osiągnięty za 5 lat, po tym okresie pozostaną na stałym poziomie.

Powyższe szacunki nie uwzględniają:

- waloryzacji kwoty przyznawanych świadczeń w kolejnych latach;
- kosztów obsługi wniosków i wypłaty świadczeń.

2. Skutki przyznania pomocy pieniężnej w formie pomocy jednorazowej i okresowej (maksymalnie na okres 6 miesięcy)

Wysokość wydatków związanych z przyznawaniem pomocy pieniężnej w formie okresowej ustalana będzie corocznie przez Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych w oparciu o wysokość stosownej rezerwy celowej oraz liczbę wniosków o przyznanie takiego świadczenia złożonych przez osoby uprawnione. UKiOR zakłada, że pomoc pieniężna okresowa będzie udzielana w wyjątkowych przypadkach; relacja między wydatkami na pomoc pieniężną okresową a jednorazową będzie wynosić (podobnie jak w przypadku pomocy udzielanej kombatantom) około 1,2 do 100.

Według szacunków Ministerstwa Finansów uprawnionych do pomocy pieniężnej jest około 14 tys. osób, natomiast skutki zmian zasad przyznawania pomocy pieniężnej wyniosą, przy uwzględnieniu tych danych od 21 do 109 mln zł. Wydaje się jednak, że powyższe skutki są przeszacowane, gdyż nie uwzględniają przewidywanej przez UKiOR relacji pomiędzy pomocą jednorazową a okresową.

Przy założeniu oszacowanej przez MF liczby uprawnionych do pomocy pieniężnej oraz przewidywanej przez UKiOR relacji pomocy okresowej do jednorazowej – można oszacować, że wydatki z tytułu pomocy pieniężnej wyniosą około 20,5 mln zł, w tym skutki przyznawania pomocy okresowej wyniosą **0,8 mln zł**.

3. Skutki utworzenia Rady do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych

Wg szacunków Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych wydatki związane z utworzeniem i funkcjonowaniem Rady ds. Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych wyniosą około **25,0 tys. zł** rocznie.

4. Skutki wprowadzenia ulg w wysokości 51% na przejazdy w komunikacji krajowej środkami publicznego transportu zbiorowego

Wzrost liczby uprawnionych do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego spowoduje wzrost wydatków z tytułu przyznawanej przewoźnikom rekompensaty w związku z uwzględnianiem ulg ustawowych.

Ze względu na brak informacji z resortu skutki z tego tytułu są niemożliwe do oszacowania.

5. Skutki związane z uwzględnianiem w podwójnym wymiarze okresów, o których mowa w art. 3 pkt 1 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych

Według Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do oszacowania powyższych skutków wymagana jest znajomość w podziale na grupy wiekowo-płciowe liczby osób, które były więzione ze względu na działalność polityczną lub internowane oraz długość pobytu w więzieniu lub internowania tych osób, przy czym ZUS nie ma podstaw do zebrania takich danych.

W opinii Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej uwzględnianie w podwójnym wymiarze ww. okresów nie będzie miało wpływu na wysokość przyznawanych świadczeń, a jedynie na ewentualne uzyskanie uprawnień do świadczeń w przypadku ubezpieczonych, którzy nie mieliby wystarczającej liczby okresów składkowych i nieskładkowych. Zdaniem MRPiPS należy uznać, że będą to przypadki jednostkowe, więc skutki finansowe dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych będą minimalne (ze względu na brak odpowiednich danych brak jest możliwości ich oszacowania).

6. Skutki przyznania działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym prawa do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach

Ze względu na brak informacji z resortu skutki z tego tytułu są niemożliwe do oszacowania.

7. Skutki utworzenia przy wojewodach wojewódzkich rad kombatanckich

Ze względu na brak odpowiednich informacji skutki z tego tytułu są niemożliwe do oszacowania.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian	0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2016 r.)	1,5	37,2	50,9	64,6	92,0	92,0	784,6
rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Szacunki wpływu dla obywateli opierają się na szacunkach wpływu na sektor finansów publicznych.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

9. Wpływ na rynek pracy

Nie dotyczy

10. Wpływ na pozostałe obszary

Omówienie wpływu | Nie dotyczy

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Przepisy projektu będą miały zastosowanie od dnia jego wejścia w życie.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Nie przewidziano.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak.